

KORISNI LJUDIMA- NAJBOLJI SU

Ne mogu da ti čujem glas, majko. Niti lik da ti vidim. Sanjam te...noćima...danima...u samoći. Uz pjesmu granata što mi u ušima gromi. Svaki dan. Ko li melodije te pjesme komponuje? Pjesme što smrt rađa i crven po zemlji sije. Procvatu ove ulice svaki dan, majko. I neku noć... Mejra je neku noć, sa ružama crvenim na prsima, zaspala. I nisu je probudile...ni pjesme rata, ni plač, ni tuga, ni jecaji...ni tišina. Volim tišinu. Volim kad zašute. Tad pomislim da barem malo osjete gorčinu u prsima, da ih pritisnu suze i kletve majki. Barem malo se nadam.

Znaju li oni život šta je? Zbore li o ljubavi, o sreći? Imaju li djecu? Plaču li njihove majke...ili su možda djeca zla. A kako protiv zla da se borim? O dobru si mi govorila. Zar ne, majko? O dobru ću da im pjevam! Hoće li onda da ušute?!

A kakav je to poštar što ti smrt šalje, kad lice krije? Čija je krivnja veća: poštara što mi pismo šalje ili onog što mi ga piše?

Razmišljala sam neku noć o granatama, o gelerima, o željezu što pronađ put do smrti...da umre zajedno samnom. U meni. I oslobodi nas iz ralja zla. Ali njega ne krivim. A znam da je moglo mjesto smrti, sreću donijeti...i možda je nekad taj komadić željeza...geler...u ljujkački djecu veselio...i možda je neko drugi bio. Klackalica roze boje ili bicikl sa pomoćnim kolicima male Mejre. Pa ko je kriv onda? Da li njih da krivim? Ljude što u rukama od željeza granate prave...ili ove gore, s planina. Čija je krivica veća?

***

- Halo?
- Halo. Izvolite?
- Selamun alejkum? Jasna ovdje. Vaša Lejla je stanovala u mom stanu dok je studirala. Pa...
- Moja Lejla- prekide je Sabina skoro plaćući.
- Ovaj...našla sam neke njene stvari ovdje pa bih da ih donesem sutra, ako ćete biti u kući. U prolazu sam. Nisam bila u stanu od prije rata..
- Bujrum, bujrum- pribirala se, jedva gutajući knedlu u grlu. Da ne zaplače.

***

Sobom se širio miris vruće kahve. Sabina je sjedila na sećiji, a u ruci je prelistavala debeli kožni rokovnik. Ispred nje, na stolu, dva fildžana. A ona sama.

Vrata se naglo otvoriše. U sobu utrča plavokosa djevojčica, vesele naravi. Zastade i u nevjerici upita:

- Ko nam to dolazi?
- Lejla. Tvoja teka. Brzo će- i ne gledajući je, odgovori Sabina, ne skidajući pogled sa rokovnika.
- Ali, nano...
- Šuti. Ne kasni. Ona nikad nije kasnila- skoro ljutito će Sabina, pa zaplaka.

Šutjela je mala Lejla i gledala svoju nanu s čuđenjem. A ona je plakala, pa bi čas ušutila i maramicom brisala oči, a onda se opet smijala.

- Zar se plače kad čedo dočikaš?! E moja Sabina, moja Sabina...kakva si ti to mati!- korila je sebe kao kakvo dijete.

A znala je mala Lejla. Zнала je da neće doći. Slušala je s ponosom priče o njoj. Jer i ime joj nosi, a i voljela ju je. Voljela je njenu dobrotu o kojoj je samo čula, voljela je njen osmijeh, njene pjesme koje je čitala. Lejlu, studenticu druge godine na Medicinskom fakultetu, svi su voljeli. Ljudi u dugim redovima za hranu jer im je davala snagu za dalje, njene prijateljice, sestre...ljudi. Jer ko još ima da dobro ne voli i rječi utjehe da mu nisu mile. Koje se to još siročić toploj ruci ne raduje i koja to duša dobrotu ne prepoznaje? A bilo ih je...onih što su davno bedemima srca okružili. Da ne vide sunce dobra, zrake sreće..dugu i smijeh.

***

Jutros je Jasna je dolazila. U ruci je nosila staru drvenu seharu punu neposlanih pisama, slika. Tu je bio i jedan kožni rokovnik. Sabina nije plakala. Jer Lejla nije voljela suze. A zar suzama da ju dočeka, kad ju je s osmijehom ispratila? Napravila je kahvu. Gustu, crnu. Bez mlijeka. Njoj, jer takvu je pila. I sjela. Gledala je njene crne oči i duge kose. Sad je više podsjećala na njenog rahmetli Mensura. Dovala joj Lejla unučad. Skaču. Vrište. Neka, ne smetaju joj. Voli ih. I smijala se Sabina sa svojom Lejlom. Nisu se dugo vidjele... a onda je zaplakala, u rukama stišćući Lejlin rokovnik. Ista bol već godinama. Kad prolazi pored starih

Lejlinih prijateljica, kad ih vidi i pomisli u sebi da je i Lejla mogla biti majka kao i one, doktorica. A nije plakala pred drugima. Jer naša tuga je naša. Naša bol je samo naša. A sreću djelimo. Jer tako je htjela njena Lejla.

***

Sanjala sam ga majko. Sinoć. Onog poštaru što mi pisma šalje. Nepotpisana. Bez adrese. S dalekih palnina, s brda. Stoji, ovako nasuprot mene. Glave uzdignute i gleda, a ruke mu krvave. I goluba drži. Od željeza.

A ja ga gledam. U oči. Ne bojim se. Bjelu golubicu u rukama držim. I pitam ga:

- *Šta misliš, čija nebu će prija?*

On mi o zlu zbori, a ja mu pjesmu o dobru pjevam. Kad prhnu i iz ruku mi se vinu u nebesa plava. A on je pogledom prati i šuti.

***

Red dug, a ljudima se žuri. Valja kući, čeljad gladna hranu čekaju. A rat. Ko kad ptići čekaju, a njoj se žuri. Jer soko ne pita jesu li ptići sami. Jesu li gladni. Lejla djeli hranu i za svakog još pokoja lijepa riječ. Da vrati osmijeh na tmurno lice stare Fate. Njenu su Mejru neki dan isto ovako pred Merhametom ubili. Odozgo, s palnina. Al' šuti stara Fata, opet Bogu šućura. To tuga iz nje govori, jer i ona za Boga znade. A oni, znaju li išta o životu? Makar jednu riječ. Toplu ko Lejlinu, snažnu, da ti vjeru za bolje sutra vrati.

Već dvije godine radi u Merhametu. Prijavila se kad su zatvoreni putevi. Pomaže koliko može, jer mora se od nečeg živjet. Lakše se živi od dobrote i ljubavi. Lakše... Daleko je toplina kuće i tihi majčin šapat. Daleko su njeni snovi, ali nije jedina. Sada jedan san svi žive. Da budu korisni, da znaju što su. Zahvaljuje se Lejla na riječima ljudi. Tapše je Fata po ramenima i mudrost joj kazuje, a Lejla je sa osmijehom ispraća. Red je i dalje dug. I čuje se smijeh. Neće danas. Valjda. Sutra je Bajram, a oni to znaju. I smijeh i priča. A onda. Muk. I tišina.

***

I danas je poštar spremio pisma. Bajramluke, veli. A šta li on znao radovanju i o sreći? Pale su granate pred Merhamet. Ljudi po podu. Krv. Bajramluci. Šamija Fatina osta. Komšinici za

Bajram. Maloprije Lejli pokazivala. Lejla pomaže ljudima. Gleda puls. Širi se miris mržnje. Palč. Jauk. I opet se prosuše po ulici granate. I zavlada muk. Tišina.

***

Pala je Lejla. U zagrljaju joj ostale Hajra i Emina. Ostali su po podu bajramluci. Pisma neposlana. Fatina šamija. Krvava. I ostali su ljudi. Da pričaju o dobroti Lejlinoj, o djeci rata. A bili su samo djeca.

Ko će sada o zlikovcima da priča? Jesu li oni kome kakvo doru donijeli? Oči u oči? Rat ili mir? O kome ljudi sanjaju?

***

Hoću dobrom da zlo pobijedim.

Hoću da tišina spava.

Majko, je li to opet poštar ti na vrata kuca?

Je l' se to opet tišina, iz sna budi?

Majko... o dobru mi pjevaj,

Upavanku tu, hoću da slušam!

Stišaj pjesmu rata, stišaj pjesmu o zlu...

***

- Lejla?
- Da nano.
- Hajde spremaj se. Zvale su nas Hajra i Emina. Danas im je svečana dodjela diploma...doktorskih- s uzdahom prošapta Sabina.
- Jesul to ona Hajra i Emina?
- Jesu, jesu Bog im dobro dao. Požuri. Kasnimo.

Rumejsa Ribo
Filozofski fakultet Zenica